

УДК 371.134:78

DOI 10.31654/2663-4902-2022-PP-3-81-85

Ростовська Ю. О.

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри музичної педагогіки та хореографії
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя
yuliarostovska@ukr.net
orcid.org/0000-0002-0910-117X

**ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ХОРЕОГРАФІЇ
У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ФАХОВИХ ТЕОРЕТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН**

Сучасна вища освіта України орієнтована на пріоритетність національно-духовного розвитку особистості майбутнього педагога, покликаною залучати дітей та молодь до кращих надбань світової та вітчизняної культури. Тому, особливого значення набуває хореографічне мистецтво. Саме заняття танцями активно сприяють залученню до національно-культурних цінностей, забезпечуючи цілеспрямований розвиток життєво важливих духовних, інтелектуальних і фізичних якостей майбутнього українського покоління.

Рівень освіченості, вихованості і духовної культури підрастаючого покоління значною мірою залежить від того, яким буде сучасний педагог хореографії, як він буде працювати з майбутніми танцівниками, навчати їх основам хореографічного мистецтва; давати своїм вихованцям необхідні знання, навички, танцювальну техніку тощо.

Від сучасного викладача хореографії педагогічна професія вимагає сформованої потреби в художньо-освітній діяльності, усвідомлення її значення для духовного розвитку суспільства; високого рівня світоглядної, гуманітарної та естетичної культури; глибоких фахових знань і умінь, досвіду художньо-творчої діяльності.

Навчальні теоретичні дисципліни «Історія хореографічного мистецтва», «Ретроспективний аналіз хореографічного мистецтва», «Хореологія», «Балетознавство» мають велике значення для професійної підготовки майбутніх викладачів-хореографів, оскільки формують навички та вміння аналітичного сприйняття творів хореографічного мистецтва, розвивають творчий потенціал майбутніх фахівців через пізнання естетики творчості. У ході вивчення дисциплін студенти-хореографи знайомляться з описами балетних вистав та хореографічних полотен минулого та сучасності, проводять їх порівняльний характер, що дозволяє їм побачити динаміку розвитку хореографічного мистецтва та обрати вірний вектор для своєї майбутньої професійної діяльності.

Ключові слова: професійна підготовка, педагог-хореограф, історія хореографічного мистецтва, ретроспективний аналіз хореографічного мистецтва, хореологія, балетознавство.

Постановка проблеми. Зміни, що відбулися у різних сферах суспільного життя, призвели до значних зрушень у системі організації та функціонування вищої освіти. Це обумовило підвищення ролі і значення університетів як основних осередків науки і освіти, здатних підтримувати нерозривний зв'язок між викладанням і дослідницькою діяльністю та забезпечити підготовку висококваліфікованих спеціалістів.

Нова культурна і освітня політика України сприяла тому, що вища хореографічна освіта протягом останнього десятиліття зазнала суттєвих змін. Сучасний етап розвитку мистецької освіти вимагає підготовки таких викладачів хореографії, які б поєднували у собі творчу індивідуальність та високий професіоналізм. Саме тому є актуальним пошук обґрунтованих, сучасних науково-методичних підходів до навчання та процесу їх професійного становлення [3, с. 115].

Завдання мистецької педагогіки вищої школи полягає у забезпеченні майбутніх педагогів-хореографів знаннями про загальні закономірності та особливості розвитку

хореографічного мистецтва у різні історичні періоди, про стилі та напрямки хореографії; розуміння специфіки емоційно-образного й емоційно-сислового відображення життєдіяльності людини засобами мистецтва хореографії; у розвитку художнього мислення і творчих якостей; виконавськими уміннями та уміннями художньо-педагогічної інтерпретації тощо [2, с. 18].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Усвідомленням значущості хореографії у системі культури та освіти стало відкриття спеціальності 024 «Хореографія» у вищих педагогічних навчальних закладах України, що викликало потребу в удосконаленні системи професійної підготовки майбутніх педагогів-хореографів та формуванню особистості молодого викладача, здатного завдяки умілому поєднанню ґрунтовних професійних знань і умінь із відповідним науковим та творчим доробком прилучати дітей та молодь до багатства хореографічної культури.

Проблеми професійної підготовки майбутніх педагогів-хореографів досить багатогранні, актуальні і охоплюють досить широке коло питань. Так, до психолого-педагогічних аспектів формування професійної готовності, розвитку художнього потенціалу, педагогічних якостей майбутніх викладачів хореографії зверталися у своїх працях вітчизняні науковці Т. Благова, Ю. Богачова, А. Борисов, О. Бурля, Т. Калашнікова, Т. Сердюк, Б. Стасько та інші; процес управління розвитком творчого мислення, формування творчої активності, створення іміджу студентів-хореографів досліджували Л. Андрощук, Г. Бурцева, В. Корольов, С. Куценко, А. Череднякова; професійно-педагогічну підготовку балетмейстера досліджували і висвітлювали у своїх публікаціях В. Нікітін, О. Пархоменко та інші [3, с. 51].

Проблеми хореографічної освіти та історії розвитку хореографічного мистецтва досліджували українські науковці Т. Благова, Л. Андрощук, Д. Шаріков, Л. Цветкова, О. Чепалова, наголошуючи на тому, що майбутній педагог-хореограф повинен бути не тільки спеціалістом-практиком, а й володіти знаннями історії.

Одним із важливих аспектів хореографічної освіти є ознайомлення студентів із здобутками світового та вітчизняного хореографічного мистецтва: українськими танцями в сценічній обробці та постановці провідних балетмейстерів, шедеврами класичної хореографії, творчістю видатних танцівників, які вплинули на формування світової та вітчизняної балетної школи, новаторськими знахідками у хореографічних постановках, у музиці тощо [3, с. 85].

Такі навчальні курси як «Історія хореографічного мистецтва», «Ретроспективний аналіз хореографічного мистецтва», «Хореологія» та «Балетознавство» у повній мірі забезпечують потребу майбутнього хореографа у таких знаннях. З огляду на це, було визначено **мету даної статті**, яка полягає у *аналізі процесу професійної підготовки майбутніх викладачів хореографів у контексті вивчення фахових теоретичних дисциплін.*

Виклад матеріалу. Сучасна педагогічна освіта характеризується глибокими змінами, зумовленими зростанням вимог до рівня професійної підготовки викладачів мистецьких дисциплін, зокрема хореографії. З'являється необхідність у кваліфікованих конкурентоспроможних кадрах, здатних творчо реалізувати себе в умовах інноваційності, варіативності та модернізації [2, с. 17].

Однією із важливих якостей викладача хореографії є вміння правильно визначати естетичні цінності творів хореографічного мистецтва і аргументовано пояснювати своє ставлення до них. Саме художньо-естетичні цінності несуть розуміння предметів чи явищ хореографічного мистецтва як прекрасних чи потворних, піднесених чи низьких, трагічних чи комічних. Таке емоційне ставлення майбутніх педагогів-хореографів до явищ хореографічного мистецтва наповнює значним смислом їхню хореографічну діяльність [3, с. 39].

Оскільки, хореографічне мистецтво – вид мистецтва, що має свою історію, свій шлях розвитку, становлення, методика викладання різних хореографічних дисциплін, наукові дослідження корифеїв хореографії різних епох, важливого значення у професійній підготовці майбутнього викладача хореографії набувають теоретичні дисципліни «Історія хореографічного мистецтва», «Ретроспективний аналіз хореографічного мистецтва», які вивчаються студентами-хореографами першого (бакалаврського) рівня та «Хореологія», «Балетознавство», які викладаються здобувачам другого (магістерського) рівня.

Ці дисципліни взаємодоповнюють одна одну та міцно пов'язані з класичним, народно-сценічним, українським народним, історико-побутовим танцями; спираються на базові знання, отримані студентами з історії костюму, теорії та історії музики, історії України, світової та української літератури, філософії, етики тощо.

Так, на основі вивчення дисципліни **«Історія хореографічного мистецтва»** майбутній педагог-хореограф дізнається про основні етапи становлення та розвитку хореографічного мистецтва від найдавніших часів до сьогодення; про світові шедеври зарубіжної та вітчизняної професійної хореографії; здобутки видатних діячів хореографічного мистецтва; основну наукову та методичну літературу з питань хореографічної освіти. категоріальний апарат хореографічного мистецтва в ретроспективі.

На основі навчального курсу **«Ретроспективний аналіз хореографічного мистецтва»** майбутні педагоги-хореографи вчать аналізувати найважливіші етапи розвитку хореографічного мистецтва; розкривати зв'язки ідей сучасного хореографічного мистецтва з мистецькими ідеями минулого; використовувати знання з ретроспективного аналізу хореографічного мистецтва для аналізу й оцінки стану сучасної хореографії в Україні та світі; визначити практичну значущість балетмейстерських ідей і знахідок хореографів минулих часів тощо [3, с. 28].

Хореографічне мистецтво як важливий компонент художньої культури суспільства створює і впроваджує свої закони осягнення світу. Наукові, навчально-методичні, науково-популярні дослідження з культурології, педагогіки і мистецтвознавства, у галузі хореографії, балету, танцювальних форм є фундаментом, на якому ґрунтується хореологія – наука про теорію та історію хореографічної культури (танець, балет, види хореографії, хореографічну критику, інноваційні технології у теорії та практиці хореографії) [4, с. 261].

Навчальна дисципліна **«Хореологія»** знайомить майбутніх викладачів хореографії з хореологією як мистецтвознавчою наукою про теорію хореографії; з основними етапами розвитку зарубіжного, російського та українського хореографічного мистецтва; з іменами видатних діячів хореографії та світовими шедеврами; формує у магістрантів розуміння значущості окремих методів минулого для сучасної хореографічної освіти.

Метою викладання навчальної дисципліни «Хореологія» є формування знань про хореографічне мистецтво як складову частину європейської науки та художньої культури; основні етапи становлення і розвитку хореографічної освіти; педагогічні ідеї провідних педагогів-хореографів; формування розуміння майбутніми магістрами напрямів розвитку хореографії [4, с. 262].

Балетознавство як наука про балет, будучи складовою хореології (яка узагальнює всю хореографічну культуру взагалі, з усіма її видами, методами і комплексами знань) вивчає історію та теорію балету, його окремі різновиди, балетні форми та балетну критику. Навчальна дисципліна **«Балетознавство»** знайомить майбутніх магістрів хореографії з основними історичними етапами розвитку зарубіжного та національного балетного мистецтва, з іменами видатних діячів хореографії – артистами балету, балетмейстерами та їх внеском у розвиток світового балету; із шедеврами балетного мистецтва.

У процесі вивчення «Балетознавства» у здобувачів формується здатність аналізувати балетне мистецтво у контексті розвитку інших видів мистецтва, літератури, загального розвитку гуманітарного знання, релігійних, філософських ідей певних історичних періодів [2, с. 21].

Для ефективності педагогічного процесу особливу увагу у навчанні хореографії у закладах вищої освіти варто приділяти збереженню культурного спадку. Вивчення історичного досвіду видатних педагогів і балетмейстерів у галузі хореографії свідчить про поєднання традицій і новаторства у хореографічній освіті, оскільки навчання мистецтву хореографії потребує від майбутніх викладачів ґрунтовних знань культурних традицій із постійним прагненням до оновлених танцювальних форм і стилів.

Сьогодні завдяки телебаченню, можна відтворити на екранах історичні події, літературні твори, балетні вистави, що має величезне значення при вивченні фахових теоретичних дисциплін. Використання у навчальному процесі навчальних та художніх фільмів дає можливість студентам-хореографам прослідкувати життєвий і творчий

шлях видатних балетмейстерів, танцівників, переглянути концерти професійних ансамблів народного танцю, сцени із балетів, уривки художніх фільмів з використанням хореографічного мистецтва, фрагменти виступів майстрів сучасного танцю тощо [3, с. 137].

Висновки. Діюча в Україні модель вищої хореографічної освіти покликана готувати викладачів хореографії відповідної до потреб суспільства кваліфікації та відповідного рівня компетенції. Вона має комплексну структуру і базується на основі взаємодії різних видів хореографічної діяльності за умов глибоко і ефективного поєднання інформаційної і творчої функцій навчання.

Процес опанування хореографічним мистецтвом у системі педагогічної освіти включає у себе вивчення теорії та методики класичного, народно-сценічного, українського народного, історико-побутового і сучасного танців; знайомство з історією костюму; оволодіння виконавськими уміннями, віртуозною технікою, мистецтвом балетмейстера, теорією та методикою роботи з хореографічним колективом.

Значну роль у професійному становленні молодого педагога-хореографа відіграють навчальні дисципліни «Історія хореографічного мистецтва», «Ретроспективний аналіз хореографічного мистецтва», Хореологія та «Балетознавство», кінцевою метою опанування якими визначається виховання такого майбутнього педагога-хореографа, який би володів високим рівнем знань у сфері мистецтва хореографії; виявляв розвинену здатність емоційно сприймати, аналізувати, інтерпретувати, критично оцінювати явища хореографічного мистецтва; досягнути високого рівня загальної естетичної культури та сформованої ціннісної позиції щодо мистецтва театру, балетного театру та культури загалом; бути компетентним у сфері хореографічного мистецтва та у мистецькій діяльності [1, с. 185].

Література

1. Калашник С. Особливості застосування прогресивних методів навчання хореографічних дисциплін в умовах професійної діяльності А. М. Мессерера. *Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка*. Пед. науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2019. № 2 (86). С. 183–192.
2. Медвідь Т. А. Актуальність наукового підходу до хореографічного мистецтва. *Хореографічна та театральна культура України: педагогічні та мистецькі виміри*: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Київ, 18–19 квітня, 2013. Київ: КНУКІМ, 2013. Ч. 1. С. 17–27.
3. Розвиток творчого потенціалу майбутніх фахівців мистецьких дисциплін як фактор їх професійної самореалізації: колективна монографія / Мартиненко О. В. та ін.; за ред. А. І. Омельченко. Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2019. 361 с.
4. Шариков Д. Теорія й історія хореографічної культури – «Хореологія» як мистецтвознавча наука. *Вісник Львів. УН-ТУ. Серія «Мистецтво»*. 2012. Вип. 11. С. 261–266.

References

1. Kalashnyk, S. (2019). Osoblyvosti zastosuvannya prohresyvyvnykh metodiv navchannia khoreohrafichnykh dystsyplin v umovakh profesiinnoi diialnosti A. M. Messerera [Peculiarities of the application of progressive methods of teaching choreographic disciplines in the conditions of A. M. Messerer's professional activity]. *Sumskiy derzhavnyi pedahohichnyi universytet imeni A. S. Makarenko – Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko*, 2 (86), 183–192 [in Ukrainian].
2. Medvid, T.A. (2013). Aktualnist naukovooho pidkhodu do khoreohrafichnoho mystetstva [Relevance of the scientific approach to choreographic art]. *Khoreohrafichna ta teatralna kultura Ukrainy: pedahohichni ta mystetski vymiry – Choreographic and theatrical culture of Ukraine: pedagogical and artistic dimensions*. (A.M. Pidlypska (Eds.). Kyiv: KNUKiM [in Ukrainian].
3. *Rozvytok tvorchoho potentsialu maibutnykh fakhivtsiv mystetskykh dystsyplin yak faktor yikh profesionalnoi samorealizatsii* [Development of the creative potential of future specialists in art disciplines as a factor in their professional self-realization]. (2019). (Martynenko O.V. (Ed.); A.I. Omelchenko (Eds.)). Melitopol: Vydavnychiy budynok Melitopolskoi miskoi drukarni [in Ukrainian].

4. Sharykov, D. (2012). Teoriia y istoriia khoreohrafichnoi kultury – «Khoreolohiia» yak mystetstvoznavcha nauka [Theory and history of choreographic culture - "Choreology" as an artistic science]. *Visnyk Lviv. UN-TU – Visnyk Lviv. UNI-TU. "Art" series*, 11, 261–266 [in Ukrainian].

Rostovska J.

Candidate of Pedagogic Sciences (Ph. D.),
Associate Professor at the Department of Music Pedagogy and Choreography
of Nizhyn Mykola Gogol State University
yuliarostovska@ukr.net
orcid.org/0000-0002-0910-117X

**PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE TEACHERS OF CHOREOGRAPHY
IN THE PROCESS OF STUDYING PROFESSIONAL
THEORETICAL DISCIPLINES**

The current state of social and economic development of Ukrainian society requires renewal of all areas of educational practice. The key role in the modernization of the education system is given to higher pedagogical institutions, because they form the professionalism of the future specialist, able to activate the intellectual and spiritual and creative potential of the younger generation.

Choreography classes are an effective way of shaping the personality of the future teacher of choreography, as they are based on the principle of harmonious combination of intellectual, spiritual and physical development. The modern teacher-choreographer must be in constant creative search, be internally motivated to creativity and extraordinary thinking, have a formed spatial conception and developed imagination.

Artistic pedagogical education sets a goal to educate such a future teacher of choreography, who would have a high level of knowledge in the field of art of choreography; showed a developed ability to emotionally perceive, analyze, interpret, critically evaluate the phenomena of choreographic art; reached a high level of general aesthetic culture and the established value position on the art of theatre, ballet theatre and culture in general; was competent in the field of choreographic art and artistic activity, etc.

Due to the study of theoretical disciplines "History of choreographic art", "Retrospective analysis of choreographic art", "Choreology". "Ballet Studies", future specialists get acquainted with the main stages of formation and development of choreographic art; with the work of outstanding choreographers and ballet dancers; with the artistic discoveries of leading figures of choreography; analyze samples of choreography of different periods; they form an understanding of the relationship between the ideas of modern choreographic art and the choreography of the past; value orientations; there is an interest in high art in general; aesthetic taste develops, etc.

Key words: professional training, teacher-choreographer, history of choreographic art, retrospective analysis of choreographic art, choreology, ballet studies.